

Implementacja dobrych praktyk
w ramach zrównoważonego
stosowania Dyrektywy o
środkach ochrony roślin:
perspektywy rolnika

Implementacja dobrych praktyk w ramach zrównoważonego stosowania Dyrektywy o środkach ochrony roślin: perspektywy rolnika

◇ Wstęp

Dyrektywa o zrównoważonym stosowaniu środków ochrony roślin (PPP) (2009/128) przyjęta 21 października 2009 ma na celu zmniejszenie ryzyka stosowania PPP dla zdrowia ludzi i środowiska, ale również racjonalizację stosowania na polu.

Aby osiągnąć te cele, wszystkie państwa członkowskie muszą ustanowić **Krajowe Plany Działań** do dnia 14 grudnia 2012, a w nich ustalić *cele liczbowe, ogólne, instrumenty, termin i wskaźniki w celu redukcji ryzyka i wpływu pestycydów na zdrowie ludzi i środowisko. Państwa członkowskie muszą też zachęcać do opracowania i wdrożenia integrowanej ochrony roślin oraz rozwiązań i technik alternatywnych w celu zmniejszenia zależności od pestycydów. należy określić, kiedy i jak te cele zostaną osiągnięte (2009/128/EC).*

Mimo że w niektórych krajach projekty, a nawet końcowe wersje Krajowych Planów Działań są już dostępne, dyskusje na ten temat zaczęły się lub zaczną wkrótce.

Komitety Copa-Cogeca podkreślają, że w większości państw członkowskich instrumenty już istnieją. Zmniejszają one ryzyko i skutki stosowania środków ochrony roślin. W trwających w krajach dyskusjach na temat Krajowych Planów działań należy uznać ten fakt.

Komitety Copa-Cogeca przedstawiają w niniejszym dokumencie dobre praktyki i zasady zrównoważonego stosowania środków ochrony roślin, które już istnieją w państwach członkowskich. Szczególną uwagę zwrócono na:

1. szkolenia i certyfikaty dla użytkowników
2. systematyczne zbieranie danych na temat stosowania PPP (produktów fitosanitarnych)
3. podnoszenie świadomości i informowanie
4. kontrole techniczne sprzętu do rozpylania
5. rozpylanie z powietrza
6. konkretne środki ochrony środowiska wodnego i wody pitnej
7. strefy zmniejszone lub wolne od PPP
8. przenoszenie i przechowywanie PPP
9. wspólne ramy dla integrowanej ochrony roślin
10. ilościowe zmniejszenie stosowania pestycydów.

◇ Komentarze ogólne na temat Krajowych Planów Działań

Rolnictwo i środki ochrony roślin przechodzą przez dogłębny proces dostosowania się w związku z przyjęciem całego pakietu o ochronie roślin. Wiele substancji aktywnych zostało stopniowo wycofanych z rynku, gdyż nie były zgodne z nowymi wymogami prawnymi¹. Zmiany w unijnym systemie maksymalnego poziomu pozostałości przyspieszają jednocześnie wygasanie pozwoleń na substancje aktywne w całym rolnictwie.

Analiza luk rynkowych w kilku państwach członkowskich wykazała, że ochrona upraw w niektórych sektorach jest zagrożona. Zważywszy na te trudności, implementacja Krajowych Planów Działań nie powinna pogarszać już i tak trudnej sytuacji wielu upraw ani zagrażać trwałości i wielofunkcyjności europejskiego rolnictwa. Wręcz przeciwnie, zmniejszając zagrożenie PPP dla zdrowia ludzi i środowiska Krajowe Plany Działań powinny również oferować wiele instrumentów pozwalających spełnić oczekiwania konsumentów, bez zagrażania jednolitym warunkom dla całej UE.

Oczywiste jest, że nowe strategie (jeszcze niewdrożone) pozwalające hodowcom na produkcję przy wykorzystaniu alternatywnych strategii walki ze szkodnikami i chorobami nie będą dostępne natychmiast, natomiast potrzebne będą duże inwestycje w celu poczynienia postępów w różnych sektorach rolnictwa.

W UE specyfika rolnictwa i towarzysząca infrastruktura są różne w różnych państwach, więc proponowane rozwiązania muszą brać to pod uwagę. Standardy europejskie muszą być wdrożone przez wszystkie państwa członkowskie. Europejskie odstępstwa powinny dotyczyć tylko określonych obszarów i muszą być one rekompensowane finansowo. Komitety Copa-Cogeca uważają, że władze krajowe mają największe kompetencje do określania odpowiednich instrumentów, które mają być wdrażane na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, pod warunkiem, że są one właściwie opracowane i nie zagrażają równemu traktowaniu w całej UE. W związku z tym, Komitety Copa-Cogeca wzywają Komisję Europejską do uważnego monitorowania wdrażania krajowych planów działania, zapewniając zapobieganie pojawianiu się zaburzeń konkurencji między państwami członkowskimi oraz że przejrzyste kryteria znane są wszystkim operatorom w Unii Europejskiej, w tym konsumentom.

Krajowe Plany Działań powinny skupić się jedynie na zmniejszeniu ryzyka, a nie ilości, gdyż nie jest to zgodne z coraz mniejszą liczbą środków ochrony roślin dostępnych na rynku. Skutkiem może być rozwój odporności szkodliwych organizmów

(1) Z ponad 100 czynnych substancji w 1991 roku, obecnie zostało tylko około 250 aktywnych substancji dopuszczalnych na rynku

na niektóre substancje aktywne.

Bardzo ważne są konsultacja i dzielenie się informacjami oraz wiedzą z odpowiednimi przedstawicielami przemysłu, dystrybutorami i użytkownikami. Szczególnie opracowanie Krajowych Planów Działań musi odbyć się przy udziale wszystkich partnerów.

Dostęp do konkretnej wiedzy dotyczącej potrzeb dawkowania i sposobów rozpylania oraz do wielorakich mechanizmów kontroli (w tym metod chemicznych, niechemicznych i opartych na uprawach stosowanych rutynowo w programach IPM/ICM²) służących zachęceniu rolników i hodowców do zmian poprzez stosowanie połączenia produktów ochronnych i systemowo eliminujących w różnych typach działań stanowi podstawę każdej strategii zarządzania odpornością. Ten koncept jest bardzo ważny i odgrywa kluczową rolę w osiągnięciu celu zrównoważonej produkcji rolnej.

Ważne jest, aby podnieść wagę kwestii środowiskowych w procesie decyzyjnym zanim zostanie zastosowana ochrona roślin. Należy zwrócić większą uwagę na skuteczne szkolenia, zwłaszcza w polepszaniu świadomości środowiskowej i potencjalnego wpływu PPP na środowisko ogólnie. Znajomość poszczególnych produktów i ich wpływu na środowisko pozwoli rolnikom dokonywać wyborów opartych na wiedzy. Musi to być punkt wyjścia każdego planowanego działania redukującego zanieczyszczenie środowiska.

Należy więcej uwagi poświęcać szkoleniom i informowaniu rolników, techników i doradców rolnych. Dobra znajomość produktów i ich właściwego stosowania jest punktem wyjścia każdego celowego działania, które ma na celu zmniejszenie ryzyka zanieczyszczeń i zdrowotnego. W różnych krajowych planach działań należy uznać potrzebę intensyfikacji doradztwa rolnego, ze szczególnym naciskiem na wagę doradztwa w dziedzinie ochrony roślin. Ponadto, potrzebne są dalsze wysiłki polepszające transfer wiedzy naukowej, po uwzględnieniu nowych strategii, takich jak rozwój biopestycydów lub biologicznej walki ze szkodnikami dzięki odpowiednim instrumentom doradczym lub dzięki wsparciu dobrowolnych dodatkowych szkoleń. Rozwój systemów ochrony roślin efektywnych kosztowo i o niskim ryzyku jest bardzo ważny.

Rolnicy, hodowcy i/lub ich doradcy rzadko podejmują decyzję o zastosowaniu środka ochrony roślin bez uprzedniego rozważenia różnych dostępnych opcji. Jednak marże w produkcji roślinnej są coraz mniejsze, uwidoczni się oczywisty konflikt pomiędzy celami strategii tematycznej a chęcią hodowców pozostania konkurencyjnymi. Ponadto, tak długo, jak importowane produkty nie będą spełniały wymogów w zakresie ochrony środowiska, ochrony roślin oraz standardów w zakresie ochrony konsumentów, będzie to jeszcze bardziej osłabiało konkurencyjność europejskich rolników.

(2) Zintegrowane zarządzanie uprawami

◇ Specyficzne komentarze w sprawie przykładów dobrych praktyk

Szkolenie i certyfikacja użytkowników

Dyrektywa 2009/128/WE (Art.5)

Państwa członkowskie zapewniają wszystkim profesjonalnym użytkownikom, dystrybutorom i doradcom dostęp do odpowiednich szkoleń prowadzonych przez podmioty wyznaczone przez właściwe organy. Dotyczy to zarówno szkoleń początkowych, jak i uzupełniających, mających na celu odpowiednio nabycie i aktualizację wiedzy.

• Stanowisko Komitetów Copa-Cogeca

Podstawowe szkolenie oraz stałe dostarczanie informacji są bardzo ważne dla wszystkich użytkowników pestycydów, włącznie z rolnikami. Wszyscy profesjonalni użytkownicy powinni mieć dostęp do podstawowych szkoleń. Wiele związków zawodowych i spółdzielni rolnych już jest zaangażowanych w tego typu programy, a ramy legislacyjne istnieją już w niektórych państwach członkowskich. Szkolenie powinno być również obowiązkowe dla doradców, dystrybutorów i lokalnych władz. Praktyczne doświadczenie, różnice na poziomie regionalnym oraz różnice w wielkości gospodarstw rolnych, muszą być brane pod uwagę w ramach certyfikacji użytkowników. Komitety Copa-Cogeca opowiadają się za systemem, który pozwoli na certyfikację kompetencji użytkowników, które zostały nabyte w trakcie odpowiedniego szkolenia lub zostały zweryfikowane w ramach testu. Instrumenty finansowe są bardzo ważne, aby uzyskać ten niezbędny warunek dobrych praktyk rolnych.

• Przykłady dobrych praktyk:

Węgry – Istnieje już system szkoleń i certyfikacji. Certyfikat

przyznawany przez Centralne Biuro Rolnictwa upoważnia profesjonalnych użytkowników do sprzedaży, kupowania i użytkowania produktów fitosanitarnych. Poszczególne poziomy szkoleń oferują rolnikom możliwość stosowania albo wszystkich typów produktów albo jedynie produktów należących do niektórych kategorii (np. kategorie II i III). Trzeba regularnie uczestniczyć w programie szkoleń aby zachować certyfikat.

Niemcy – System certyfikacji kompetencji istnieje już od dłuższego czasu. Certyfikat niezbędnych kwalifikacji technicznych oraz zrozumienia regulowany jest w ramach « kompetencji w ramach ochrony roślin ». Szczególna dyrektywa prawna ustanawia reguły dla certyfikacji kompetencji użytkowników oraz dystrybutorów. Gwarantuje to, że wszyscy profesjonalni użytkownicy oraz użytkownicy, którzy stosują pestycydy, są w pełni kompetentni.

Łotwa - Jedynie osoby, które otrzymały certyfikat zaświadczały nabycie podstawowej wiedzy w zakresie ochrony roślin, mogą stosować pestycydy klas 1 i 2. Ponadto, osoba posiadająca certyfikat jest zawsze obecna w punktach sprzedaży, aby doradzać nabywcom w zakresie odpowiedniego stosowania pestycydów.

Portugalia - Zalecane są sesje szkoleniowe dla wszystkich profesjonalnych użytkowników oraz dla wszystkich osób, które mają do czynienia z produktami fitosanitarnymi. Ponadto, przewidziane są również szkolenia praktyczne dla szkoleniowców profesjonalnych użytkowników w celu zharmonizowania i poprawienia procesu szkoleń na poziomie krajowym.

Systematyczne zbieranie danych odnoszących się do użytkowania

Dyrektywa 2009/128/WE (Art. 6)

Zalecane jest obowiązkowe zbieranie danych dotyczących sprzedaży, dystrybucji i użytkowania (udział w definiowaniu) oraz ustanowienie procedury kontroli jakości przez państwa członkowskie.

• Stanowisko Komitetów Copa-Cogeca

Obciążenia administracyjne spoczywające na rolnikach

muszą być ograniczone do niezbędnego minimum. Prowadzenie rejestrów może być ważnym instrumentem w zarządzaniu umiejętnościami- jaki produkt należy zastosować, kiedy, gdzie i w jakiej ilości, na polu czy dla danej uprawy, oraz może przyczynić się do rozwoju odpowiednich strategii ochrony roślin na poziomie gospodarstw rolnych. Należy zwrócić szczególną uwagę na istniejące systemy gromadzenia danych/informacji oraz na wymogi z tym związane, na przykład wymogi w zakresie higieny żywności³, aby unikać dublowania się realizowanej pracy.

Zdaniem Komitetów Copa-Cogeca, prowadzenie rejestrów dotyczących użytkowania pestycydów na poziomie gospodarstwa rolnego powinno być ograniczone do minimum (np. konieczność określenia, jakie produkty fitosanitarne są stosowane, w jakiej ilości oraz kiedy i gdzie były stosowane). Istniejące systemy certyfikacji oraz wymogi firm ubezpieczeniowych powinny być wzięte pod uwagę. Krajowy zbiór danych musi odpowiadać standardowym praktykom prowadzenia rejestrów w gospodarstwach i nie powinien on przekraczać trzech lat.

- **Przykłady dobrych praktyk:**

Austria - System zbioru danych wdrożony jest jako element systemu zintegrowanej produkcji w ramach programu na rzecz środowiska. Suma przeznaczona na ten projekt jest rekompensowana w ramach programów rozwoju obszarów wiejskich.

Francja - Od 2008 roku, dystrybutorzy prowadzą rejestry sprzedaży, które stanowią bazę dla obliczania NODU (*Nombre de Doses Unitaires spécifiques à la substance active*), wskaźnik stosowania produktów fitosanitarnych dla wszystkich upraw, obliczany w oparciu o roczną bazę. W ramach planu ECOPHYTO, rejestracja obróbki roślin jest obowiązkowa na poziomie gospodarstwa rolnego, via regionalny lub krajowy system zbioru danych.

Włochy – System zbioru danych istnieje od wielu lat. Przewidziane jest rozszerzenie zasięgu tego systemu, aby włączyć do niego również dane dotyczące statusu i rezultatów kontroli szkodników, aby zagwarantować dobrą wymianę informacji oraz aby zoptymalizować użytkowanie i skuteczność pestycydów na poziomie gospodarstw rolnych.

Łotwa – Poza prowadzeniem rejestrów przez certyfikowanych użytkowników produktów fitosanitarnych, profesjonalni użytkownicy muszą prowadzić rejestr danych odnoszących się do produktów fitosanitarnych, które stosują, precyzując strefę, datę użytkowania oraz nawet i dawkę stosowanego produktu.

Portugalia -Dystrybutorzy produktów fitosanitarnych prowadzą rejestry w zakresie produktów i muszą określić

nazwisko nabywcy, nazwę handlową produktu, sprzedaną ilość oraz datę sprzedaży. Rolnicy również prowadzą rejestry danych odnoszących się do stosowanych przez nich produktów fitosanitarnych (typ stosowanego produktu, miejsce, czas, ilość).

Informowanie i podnoszenie świadomości

Dyrektywa 2009/128/WE (Art. 7)

Państwa członkowskie podejmują środki mające na celu informowanie ogółu społeczeństwa oraz wspieranie i ułatwianie dostarczania informacji i programów na rzecz podnoszenia świadomości oraz dostępności dla ogółu społeczeństwa dokładnych i wyważonych informacji o PPP (produktach ochrony roślin), w szczególności informacji dotyczących zagrożenia wynikającego z ich stosowania oraz potencjalnych ostrych i przewlekłych skutków dla zdrowia ludzi, dla organizmów niebędących celem zwalczania i dla środowiska, oraz mające na celu stosowanie alternatywnych środków niechemicznych.

- **Stanowisko Komitetów Copa-Cogeca**

Rozpowszechnianie informacji dla ogółu społeczeństwa musi być obiektywne, zrównoważone oraz oparte na dowodach naukowych. Nie powinno ono obejmować jedynie aspektów środowiskowych i sanitarnych użytkowania pestycydów, ale powinno również zawierać wyjaśnienia, dlaczego tego typu produkty są stosowane oraz jakie są ich korzyści.

- **Przykłady dobrych praktyk:**

Austria -Izby rolnicze regularnie informują szeroką opinię publiczną poprzez komunikaty prasowe oraz stronę internetową na temat racjonalnego stosowania PPP oraz wszelkich innych praktycznych danych dotyczących skutków produktów fitosanitarnych.

France - Projekt « Ecophyto 2018 » obejmuje ogólny cel dotyczący informowania społeczeństwa. Każdego roku, wskaźniki odnoszące się do użytkowania PPP są publikowane i są poddawane publicznej dyskusji.

Węgry – Każdego roku, Centralne Biuro Rolnictwa

(3) Rozporządzenie nr 852/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 (JO 226/3 z dnia 25 czerwca 2004) –szczególnie Załącznik I Część A § 9

publikuje katalog produktów fitosanitarnych, w którym znajdują się certyfikowane produkty, ich główne cechy charakterystyczne, instrukcje bezpieczeństwa, ich stosowanie, itp. Jest dostępnych wiele źródeł informacji: oficjalna « zielona księga » i « biała księga », artykuły na temat dochodów rolnych, strony internetowe, usługi doradcze Węgierskiej Izby Rolniczej oraz Węgierskiej Izby Inżynierów w zakresie ochrony roślin oraz specjalistów w zakresie zdrowia roślin.

Wielka Brytania – W ramach dobrowolnej inicjatywy, zostały przygotowane fiszki informacyjne dla większości PPP dostępnych na brytyjskim rynku.

Kontrola techniczna sprzętu znajdującego się w użyciu

Dyrektywa 2009/128/WE (Art. 8)

Państwa członkowskie zapewniają regularną kontrolę sprzętu do aplikacji pestycydów stosowanego przez profesjonalnych użytkowników. Okres pomiędzy kolejnymi kontrolami do roku 2020 nie przekracza pięciu lat, a po tej dacie – trzech lat.

• Stanowisko Komitetów Copa-Cogeca

Bardzo ważne jest, aby osprzęt do oprysków rolnymi produktami chemicznymi był poddawany regularnej inspekcji. Inspekcja ta może być przeprowadzana przez samego rolnika (lub przez jego personel) albo w miejscu do tego przeznaczonym.

Rozwój, wdrażanie oraz czas niskonakładowych testów, powinny być przedmiotem dyskusji oraz porozumienia z zainteresowanymi stronami na poziomie krajowym. Trzeba między innymi przyznać szczególne wsparcie dla stosowania nowego materiału oraz nowych technologii w praktyce, aby ograniczyć zjawisko znoszenia cieczy roboczej w następstwie oprysków oraz aby ograniczyć ilość stosowanych pestycydów.

• Przykłady dobrych praktyk:

Austria - Techniczne kontrole sprzętu służącego do natryskiwania są regularnie prowadzone w ramach warsztatów ad hoc. Udział finansowy przewidziany jest w

ramach programów rozwoju obszarów wiejskich.

Belgia – Istnieją już wymogi prawne dotyczące obowiązkowej inspekcji materiału opryskiwania, przeprowadzanej przez oficjalny organ oraz inspekcji postępowania z pestycydami i przechowywania ich, włącznie z obowiązkową obecnością ostrzegawczej naklejki umieszczonej przy wejściu do magazynu.

Francja – Od 2009 roku, realizowana jest inspekcja techniczna przez oficjalnie zarejestrowaną instytucję. Urządzenia w zakresie znoszenia i uzdatniania ścieków są również kontrolowane przez kompetentne władze.

Niemcy - Obowiązkowe inspekcje realizowane są okresowo w ramach sieci centrów testowych. Istnieje wiele przykładów stosowania produktów fitosanitarnych przy pomocy kierunkowych tryskaczy, czujników oraz technik dozowania. Kierunkowe tryskacze pozwalają na redukcję wycieków oraz pozwalają na unikanie pojawiania się tych produktów na obszarach rybackich lub innych obszarów.

Węgry – Cały osprzęt do oprysków, w zakresie pewnej wydajności objętościowej, musi być certyfikowany przez kompetentne władze. Katalog certyfikowanego materiału ochrony przed szkodnikami”, w którym znajdują się wszystkie typy materiałów, jest regularnie publikowany w celu informowania profesjonalnych użytkowników na temat dostępnych akredytowanych maszyn.

Wielka Brytania – Krajowy system testu opryskiwaczy, NSTS, został stworzony w 2001 roku jako dobrowolny system kontroli opryskiwaczy, a w latach 2009-2010, opryskiwacze stosowane na 85% określonej powierzchni w Wielkiej Brytanii zostały przetestowane w ramach tego systemu. Testy realizowane są w gospodarstwach rolnych przez zatwierdzonych biegłych kontrolerów. Opcja przeprowadzania własnych testów jest dostępna dla mniejszych użytkowników pestycydów.

Opryski z powietrza

Dyrektywa 2009/128/WE (Art.9)

Opryski z powietrza powinny być generalnie zabronione, a odstępstwa powinny być możliwe, jeśli przynosi to wyraźne korzyści polegające na zmniejszeniu wpływu na zdrowie ludzi i środowisko, w porównaniu do innych metod opryskiwania lub w przypadku braku wykonalnych metod alternatywnych, pod warunkiem że stosowana jest najlepsza dostępna technologia ograniczania znoszenia cieczy roboczej.

• Stanowisko Komitetów Copa-Cogeca

W wielu przypadkach, z powodu uwarunkowań lokalnych i warunków regionalnych, opryski z powietrza nie mogą być zastępowane innymi technikami ochrony upraw. Minimalne wymogi w zakresie powietrznych oprysków powinny być integralną częścią odpowiednich praktyk rolnych, które

respektują środowisko i bioróżnorodność, włącznie z pszczołami znajdującymi się w strefie środowiskowej. Konieczne jest prowadzenie debat na temat typu wymogów, które mogłyby być wprowadzone, biorąc pod uwagę wartości ekonomiczne i środowiskowe. Powinno być przyjęte podejście oparte na ryzyku w ramach definicji wymogów w zakresie oprysków z powietrza, aby stosowanie tej techniki nie było zakazane samo w sobie dla produktów, (np. biopestycydy lub ekologiczne kontrole szkodników).

• Przykłady dobrych praktyk:

Francja - Operatorzy powinni uprzednio deklarować wszelkie działania lokalnym władzom. Postępowania z wykorzystaniem środków ochrony roślin sklasyfikowane jako toksyczne (T) lub bardzo toksyczne (T+), są zabronione. Minimalny dystans bezpieczeństwa musi być respektowany w pobliżu ogrodów, domów, kanalizacji, parków, itp. Na przykład, w łańcuchu kukurydzy cukrowej, gdzie wykonuje się opryski powietrzne w ramach zwalczania *pyrale* z Europy oraz *pyrale* śródziemnomorskiej, istnieje sieć pułapek, która zarządzana przez kompetentne władze we współpracy z technicznym instytutem, który pozwala na dostarczanie bardzo ważnych informacji w celu określenia odpowiedniego dnia dla stref geograficznych, gdzie przekroczona została wartość progowa szkodliwości. Wszystkie zebrane dane potwierdzane są przez obserwacje realizowane w polu.

Węgry – Operatorzy muszą respektować bardzo restrykcyjne warunki, aby otrzymać pozwolenie na wszelkie opryski z powietrza. Konieczna jest specyficzna mapa w celu określenia dotkniętych stref oraz wszystkich ważnych kwestii odnoszących się do okolicznych stref: obecność stref miejskich, wrażliwych upraw, jednostki produkcji wołowiny, chronione strefy środowiskowe, krajowe parki, pastwiska lub strefy produkcji pasz, wrażliwe obszary pokryte wodą, obecność dróg publicznych, itp. Operatorzy muszą rejestrować wszystkie ważne dane odnoszące się do zmian klimatu w promieniu 5 km w «dzienniku pokładowym».

Wielka Brytania – Istniejące prawodawstwo w zakresie oprysków z powietrza wymaga konsultacji władz, w tym mieszkańców w promieniu 25 m od terenu, który ma być poddany opryskom oraz wprowadzenia sygnałów informacyjnych.

Specjalne środki ochrony środowiska wodnego i wody pitnej

Dyrektywa 2009/128/WE (Art. 11)

Państwa członkowskie zapewniają, by przyjęto odpowiednie środki służące ochronie środowiska wodnego i zasobów wody pitnej przed wpływem PPP. Środki te wspierają odpowiednie przepisy dyrektywy 2000/60/WE i rozporządzenia (WE) 4nr 1107/2009 i są z nimi zgodne.⁵

• Stanowisko Komitetów Copa-Cogeca

Dodatkowe środki ostrożności lub ograniczenia stosowania pestycydów muszą być uzasadnione, a rolnicy muszą otrzymywać rekompensatę.

Wdrażanie Ramowej Dyrektywy Wodnej na poziomie dorzeczy, organizowane przez kompetentne władze, oferuje możliwość rentownych i proporcjonalnych strategii lokalnych, pod warunkiem, że nie generują one alternatywnych procesów zezwolenia. Harmonizacja legislacji jest bardzo ważna : Konieczne trzeba unikać nakładania się wymogów legislacyjnych.

• Przykłady dobrych praktyk:

Węgry - Rząd obejmuje przepisami ochronę środowiska wodnego, wody pitnej oraz wymiar « stref bezpieczeństwa ». Istnieją trzy typy stref, A, B i C, w których stosowanie niektórych typów pestycydów może być zakazane lub ograniczone.

Łotwa – w Strefach buforowych znajdujących się w minimalnym promieniu w pobliżu wody nie można stosować produktów fitosanitarnych. Często narzucane są restrykcyjne warunki stosowania produktów, aby zapewnić redukcję ewentualnego ryzyka związanego z ich użytkowaniem.

Holandia - Strefy buforowe i/lub techniki redukcji wycieków produktów fitosanitarnych w następstwie oprysków, są obowiązkowe wzdłuż koryta rzeki.

Portugalia – Strefy buforowe są obowiązkowe wokół podziemnych wód, wykorzystywanych do konsumpcji. Nagła strefa buforowa zakazuje realizacji jakiegokolwiek działalności, a szersze strefy buforowe ograniczają niektóre działania, między innymi stosowanie pestycydów .

(4) Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wody.

(5) Rozporządzenie (WE) nr 1107/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 października 2009 dotyczące wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin i uchylające Dyrektywy Rady 79/117/EWG i 91/414/EWG

Obszary ograniczonego stosowania pestycydów lub pozbawione ich stosowania

Dyrektywa 2009/128/WE (Art. 12)

Państwa członkowskie, biorąc pod uwagę niezbędne wymogi dotyczące higieny i zdrowia publicznego, różnorodność biologiczną lub wyniki odpowiednich ocen zagrożenia, państwa członkowskie zapewniają, by stosowanie PPP zostało ograniczone lub zabronione na określonych obszarach. Podejmuje się odpowiednie środki zarządzania zagrożeniem, a w pierwszej kolejności rozważa się zastosowanie środków ochrony roślin niskiego ryzyka określonych w rozporządzeniu (WE) nr 1107/2009 oraz biologicznych metod zwalczania organizmów szkodliwych.

• Stanowisko Komitetów Copa-Cogeca

Wpływ pestycydów na środowisko został już uregulowany poprzez proces zezwoleń. Dodatkowe środki ostrożności lub ograniczenia stosowania pestycydów muszą być uzasadnione na poziomie krajowym. Ponadto, rolnicy powinni otrzymywać rekompensatę za negatywne skutki związane z ograniczonym stosowaniem. Rolnicy, których pola znajdują się na obszarach NATURA 2000, powinni otrzymać zezwolenie, aby kontynuować ich działania rolne w odpowiedni sposób.

Tworzenie stref ograniczonego stosowania pestycydów lub pozbawionych tego stosowania może mieć bardzo duży wpływ na sektor rolny na poziomie lokalnym. dodatkowe wymogi prowadzące do ograniczonego stosowania pestycydów lub pozbawienia tego stosowania (oparte na dowodach naukowych), powinny być rekompensowane w odpowiedni sposób. Rekompensata ta powinna mieć zastosowanie zarówno dla dodatkowej siły roboczej, dla inwestycji w odpowiedni sprzęt, jak i dla ewentualnej utraty dochodów i zbiorów.

• Przykłady dobrych praktyk:

Wielka Brytania- Istniejące systemy (np. Obszary specjalnych zainteresowań naukowych) już wprowadziły specjalne ograniczenia dla poszczególnych miejsc, które

pozwalają na kontrolowanie problemów, jeśli zaistnieje taka potrzeba. Takie podejście jest znacznie lepiej dostosowane niż całkowity zakaz.

Postępowanie z PPP i przechowywanie ich

Dyrektywa 2009/128/WE (Art. 13)

Państwa członkowskie przyjmują wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia, by poniższe czynności użytkowników profesjonalnych i, w stosownych przypadkach, dystrybutorów nie stwarzały zagrożenia dla zdrowia ludzi lub dla środowiska: a) przechowywanie PPP, postępowanie z pestycydami, rozcieńczanie i mieszanie pestycydów przed ich stosowaniem; b) postępowanie z opakowaniami i pozostałościami PPP; c) utylizacja mieszanek pozostałych w zbiorniku po użyciu; d) czyszczenie sprzętu po użyciu; e) odzyskiwanie lub utylizacja pozostałości pestycydów i ich opakowań zgodnie z prawodawstwem Wspólnoty w dziedzinie odpadów.

• Stanowisko Komitetów Copa-Cogeca

Rolnicy muszą upewnić się, że dozwolone pestycydy są użytkowane i przechowywane w odpowiedzialny sposób. Jest to również w ich własnym interesie. Pestycydy użytkowane zgodnie z instrukcjami nie powinny szkodzić zdrowiu publicznemu, ale powinny być rozwiązaniem dla specyficznych problemów związanych ze szkodnikami upraw.

• Przykłady dobrych praktyk:

Belgia – Przechowywanie PPP powinno odbywać się przy zachowaniu bezpieczeństwa, w suchym i odpowiednio wentylowanym miejscu, z dala od zamieszkałych stref i powinno być niedostępne dla dzieci. Na etykiecie produktów powinny znajdować się ostrzeżenia. Rolnicy biorą aktywny

udział w zbieraniu pustych opakowań po produktach fitosanitarnych poprzez system zbioru stworzony przez *Phytofar-recover*.

Francja - Promocja lepszych praktyk jest dostępna na poziomie gospodarstw rolnych, szczególnie dzięki systemowi szkoleń « *certiphyto* ». Funkcjonuje regularny system na rzecz eliminacji przestarzałych i niewykorzystywanych produktów fitosanitarnych lub pustych opakowań.

Łotwa - Profesjonalni operatorzy odpowiedzialni są za użytkowanie i magazynowanie produktów fitosanitarnych. Lokal przechowywania tych produktów powinien być zamykany na klucz, powinien być niedostępny dla dzieci i dla zwierząt oraz powinien być oddzielony od żywności i pasz. Użytkownik produktów fitosanitarnych jest odpowiedzialny za respektowanie wymogów znajdujących się na etykiecie produktu

Portugalia – Stosowane są restrykcyjne warunki dla magazynowania produktów fitosanitarnych w gospodarstwach rolnych, przed sprzedażą i na poziomie dystrybucji. Rolnicy mogą dwa razy do roku dostarczać puste opakowania lub niewykorzystywane produkty fitosanitarne w przezroczystych plastikowych workach, które są im wcześniej rozdawane.

W ramach instrumentów zasady wzajemnej zgodności, rolnicy muszą respektować odpowiednie praktyki w zakresie przechowywania i eliminacji produktów fitosanitarnych w centrach przyjęć. Zakazane jest opuszczanie, palenie czy też zakopywanie produktów fitosanitarnych poza tymi centrami.

Wspólne ramy dla zintegrowanej walki ze szkodnikami upraw

Dyrektywa 2009/128/WE (Art. 14)

Państwa członkowskie ustanawiają lub wspierają ustanowienie wszelkich warunków niezbędnych do wdrożenia zintegrowanej ochrony roślin. W szczególności zapewniają one, aby użytkownicy profesjonalni mieli do dyspozycji informacje i narzędzia do monitorowania organizmów szkodliwych i podejmowania odpowiednich decyzji, jak również usługi doradcze w zakresie zintegrowanej ochrony roślin.

Do dnia 30 czerwca 2013 r. państwa członkowskie składają Komisji sprawozdanie dotyczące wdrożenia ust.1 i 2, a w szczególności dotyczące tego, czy stworzono warunki niezbędne do wdrożenia zintegrowanej ochrony roślin.

• Stanowisko Komitetów Copa-Cogeca

Zintegrowana walka ze szkodnikami jest integralną częścią zarządzania uprawami i jest ona stosowana przez organizacje rolników. Zintegrowane zarządzanie uprawami jest najważniejszym elementem zrównoważonych systemów rolnych, pod warunkiem, że zintegrowana walka ze szkodnikami oraz zintegrowane zarządzanie uprawami opierają się na witalności ekonomicznej, akceptacji społecznej i respektowaniu środowiska.

Zmiana definicji w celu wyjaśnienia i określenia czym jest zintegrowana walka ze szkodnikami upraw, nie jest rozwiązaniem dla problemu braku wspólnej interpretacji zintegrowanej walki. Jeżeli zaproponujemy rolnikom rozwiązanie naprawdę rentowne z ekonomicznego punktu widzenia, 90% z nich wdroży je w praktyce. Zintegrowana walka ze szkodnikami upraw nie dotyczy definicji, ale ekonomii, ryzyka i kosztów siły roboczej.

Zdaniem Komitetów Copa-Cogeca, zintegrowana walka ze szkodnikami upraw oznacza zarządzanie, w określonej sytuacji, populacjami szkodników upraw, chorobami i chwastami poprzez połączenie wszystkich odpowiednich praktyk rolnych (środki zapobiegawcze, metody upraw, praktyki mechaniczne, ekologiczne i chemiczne), jako część całościowego podejścia, które pozwala umożliwić zmniejszenie wpływu szkodników upraw do akceptowalnego poziomu, gwarantując przy tym ochronę zdrowia i środowiska.⁶

Trzeba podkreślić, że rynek poszukuje tolerancji zero jeśli chodzi o jakość naszych produktów. Tytułem przykład, jabłka, których skóra wykazuje problemy trudne do przyjęcia przez rynek lub które byłyby sprzedawane po nieco niższej cenie (przeznaczone na przetwórstwo). Najczęściej nie byłyby one kupowane przez konsumentów. Innymi słowy, ekonomiczny próg tolerancji dla niektórych produktów jest często zerowy. Rynek nie pozostawia żadnego marginesu manewru.

Rolnicy powinni dysponować odpowiednimi rozwiązaniami,

(6) Zintegrowana walka ze szkodnikami : punkt widzenia partnerów łańcucha waloryzacji żywności (2010)

w każdym momencie i dla wszystkich problemów. Potrzebnych jest wiele opcji w ramach wielu typów działań. Zarządzanie walką z odpornością jest bardzo ważne w związku z ograniczonym dostępem pestycydów na rynku i powinno być ono poprawione. Potrzebne są zatem nowe udoskonalenia. Decyzja w sprawie wykorzystywanych instrumentów powinna być podjęta w gospodarstwie rolnym, a nie regulowana przez stałe reguły. Strategia zintegrowanej walki ze szkodnikami upraw powinna być przystosowana do systemu produkcji i może być efektywnie określona jedynie w terenie.

Potrzebne jest bardziej praktyczne podejście : obszary pokazowe, doświadczenia prowadzone w gospodarstwach rolnych, usługi rolne, praktyczne stosowane badania.

• Przykłady dobrych praktyk:

Belgia – Wytyczne w zakresie zintegrowanej walki ze szkodnikami upraw istnieją już jako pierwszy etap prywatnych systemów produkcji odnoszących się do dobrych praktyk rolnych. Zintegrowana walka jest włączona do systemu produkcji warzyw jako podstawowy sposób działania. Dostępne są fiszki z poradami dla upraw warzyw i owoców opartych na zintegrowanej walce ze szkodnikami upraw, która pozwala jednocześnie na biologiczną kontrolę oraz na ochronę środowiska i zdrowia profesjonalnych użytkowników. Każda fiszka z poradami ma specyficzny kolor (biały, zielony, żółty lub czerwony), który wskazuje wpływ metod kontrolnych na środowisko poprzez obliczanie wskaźnika ryzyka produktów fitosanitarnych, POCER (ryzyko produktów fitosanitarnych dla pracowników i środowiska).

Niemcy – Zintegrowana walka ze szkodnikami upraw jest już częścią krajowego prawodawstwa. Specyficzne wytyczne dla upraw i/lub sektorów, również są rozwijane i są stosowane przez hodowców. Na przykład, już istnieje wiele technik zintegrowanej walki dla upraw chmielu i bierze się pod uwagę stosowanie produktów fitosanitarnych, kiedy praktyki upraw okazują się niewystarczające. Istnieją

dwa systemy ostrzegawcze, jeden dla *peronospora* i drugi dla *oidium*, które pozwalają na informowanie rolników o poziomie zagrożenia. Wdrożenie tych wytycznych może być zintegrowane do programów odnoszących się do jakości lub do programów rolno-środowiskowych.

Włochy – Od 2007 roku, krajowe wytyczne odnoszące się do zintegrowanej walki ze szkodnikami, są wdrożone dla 117 upraw. Te wytyczne są dobrą bazą dla stosowania w gospodarstwach zintegrowanej walki. Wiele projektów zostało wdrożonych w terenie, co miało na celu zoptymalizować zarządzanie szkodnikami oraz zredukować ich wpływ na środowisko (np. : FIORIBIO + Life+ Sunflower, *zrównoważona gospodarka kwiatowa na zachodnim wybrzeżu*)

Holandia - Główne wytyczne w zakresie zintegrowanej walki ze szkodnikami są częścią prywatnych systemów produkcji dla dobrych praktyk rolnych. Na początku okresu wegetacyjnego, każdy producent musi przedstawić plan ochrony upraw dla każdej z upraw. Dla roślin uprawnych, informacje dotyczą certyfikowanego materiału siewnego jak również gwarancji zdrowia roślin, materiału wyjściowego, przetwórstwa nasion, jeśli są one dostępne, systemu pomocy w ramach decyzji podejmowanych dobrowolnie w celu wspierania kontroli chorób grzybowych oraz instrumentów kontrolnych mszyc, opartych na obserwacjach i wartościach progowych. Dla upraw szklarniowych, informacje dotyczące raczej obserwacji oraz wartości progowych wykorzystywanych na rzecz wspierania kontroli poszczególnych szkodników, naturalnych drapieżników, wykorzystywane jednocześnie z produktami fitosanitarnymi do kontroli szkodników oraz instrumenty higieny, których celem jest zapobieganie zakażenia chorobami wirusowymi lub bakteryjnymi oraz szerzenia się tych chorób.

Hiszpania- W ciągu ostatnich lat zanotowano duży rozwój nowych alternatywnych systemów kontroli szkodników i chorób, jak na przykład wykorzystywanie kontroli biologicznej przez feromony lub przez dezorientację płciową. Techniki zintegrowanej walki są już stosowane w Sewilli dla upraw ryżu. Pozwalają one na lepsze wykorzystanie produktów fitosanitarnych oraz na systematyczną redukcję tego stosowania w wysokości 60-65%. Wysokie koszty zintegrowanej walki są w części rekompensowane przez dostępne w Hiszpanii instrumenty rolno-środowiskowe.

Szwecja - Zaproponowano, aby ta zintegrowana walka ze szkodnikami upraw została wdrożona w rama programu edukacyjnego. Wszyscy użytkownicy produktów fitosanitarnych powinny brać udział w odpowiednim szkoleniu w sprawie wdrażania zintegrowanej walki i ośmiu zasad przedstawianych przez rząd⁷.

- (7) (1) Instrumenty prewencji i/lub eliminacji szkodników
- (2) Instrumenty monitoringu
- (3) Wartości progowe wykorzystywane jako baza podejmowania decyzji
- (4) Pierwszeństwo przyznawane metodom niechemicznym

Słowacja - Zintegrowana walka ze szkodnikami upraw wpisuje się w długą tradycję wytycznych, szczególnie jeśli chodzi o warzywa, owoce i winogron.

Ilościowa redukcja oprysków

Dyrektywa 2009/128/WE

Państwa członkowskie przyjmują krajowe plany działania służące ustalaniu ich celów ilościowych, środków i harmonogramów zmierzających do zmniejszenia zagrożenia związanego ze stosowaniem pestycydów i wpływu ich stosowania na zdrowie ludzi i na środowisko oraz wspierania rozwoju i stosowania integrowanej ochrony roślin oraz alternatywnych podejść lub technik w celu zmniejszenia zależności od stosowania PPP.

• Stanowisko Komitetów Copa-Cogeca

Komitety Copa-Cogeca są przekonane, że należy położyć akcent na redukcję ryzyka i sprzeciwiają się takiemu podejściu ilościowemu. Rolnicy muszą podejmować swoje własne decyzje w zakresie zarządzania i muszą zagwarantować, że dozwolone pestycydy są stosowane w odpowiedzialny sposób.

Podejście ilościowe nie brałoby pod uwagę faktu, że dwa zastosowania substancji w określonym celu, mogą mieć znacznie mniejszy wpływ na środowisko, niż jedno zastosowanie ciężkiego produktu « do wszystkich celów ».

• Przykłady dobrych praktyk:

Niemcy – Tak zwany « wskaźnik postępowania » określa intensyfikację użytkowania pestycydów. Wskaźniki ryzyka fitosanitarnego opierają się przede wszystkim na ryzyku dla naturalnych ekosystemów. Możliwe jest również obliczenie zmian odnoszących się do ryzyka związanego z

użytkowaniem PPP dla ekosystemów wodnych i lądowych, w oparciu o informatyczne modele, takie jak SYNOPS. Model SYNOPS jest obecnie rozwijany, aby rozszerzyć zakres dla użytkowników i społeczeństwa.

Wielka Brytania – Przykłady dobrowolnych instrumentów przeznaczonych do promocji najlepszych praktyk koncentrują się na redukcji ryzyka, a nie na redukcji stosowania. Arbitralne cele ograniczenia użytkowania nie biorą pod uwagę znaczenia pestycydów, ani ryzyka, jakie stanowią alternatywne opcje, zarówno jeśli chodzi o opcje kontroli chemicznej, jak i o opcje poza chemiczne.

Najwyższe dopuszczalne poziomy pozostałości (NDP) nie dotyczą krajowych planów działania

Komitety Copa-Cogeca są przekonane, że najwyższe dopuszczalne poziomy pozostałości nie powinny być uregulowane, co doprowadziłoby do dodatkowych obowiązków w krajowych planach działań. NDP nie wynikają z działań związanych z bezpieczeństwem żywności, ale z dobrych praktyk rolniczych (metody upraw, w tym płodozmian, wybór odmian, data zasiewu, itp.). NDP już są uregulowane w ramach Rozporządzenia (WE) nr 396/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 lutego 2005 w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości PPP w żywności i paszy pochodzenia roślinnego i zwierzęcego oraz na ich powierzchni. Należy unikać powielania przepisów.

- (5) Minimalizacja skutków ubocznych
- (6) Redukcja stosowania do niezbędnego poziomu
- (7) Stosowania strategii anty-odpornościowych
- (8) Rejestry, kontrole, dokumentacja i weryfikacja sukcesu

EKOMITETY COPA I COGECA :

GŁOS EUROPEJSKICH ROLNIKÓW I ICH SPÓLDZIELNI

Komitety **Copa-Cogeca** są zjednoczonym głosem rolników i ich spółdzielni w Unii Europejskiej. Wspólnie, organizacje te pracują na rzecz zrównoważonego, innowacyjnego i konkurencyjnego europejskiego rolnictwa, które może gwarantować bezpieczeństwo zaopatrzenia w żywność dla 500 milionów europejskich obywateli. Komitet Copa reprezentuje ponad 13 milionów rolników i ich rodzin, a Komitet Cogeca reprezentuje interesy 38 000 spółdzielni rolnych. Liczą one 77 organizacji członkowskich z różnych państw członkowskich UE.

copa*cogeca

european farmers european agri-cooperatives

61, Rue de Trèves
B-1040 Brussels

Phone 00 32 (0) 2 287 27 11
Fax 00 32 (0) 2 287 27 00

www.Copa-Cogeca.eu

PHY(10)9181